

Bussum door de camera van Jacob Olie

Enkele haarscherpe foto's van Bussum en omgeving in de negentiger jaren van de negentiende eeuw danken wij aan de Amsterdammer Jacob Olie. Olie kwam vanaf 1890 nu en dan met vrienden en soms ook met zijn zonen met de trein naar Bussum om ook eens wat anders dan Amsterdam te fotograferen. Zijn fotoafdrukken zijn al lang verloren gegaan, maar gelukkig werden in 1959 zo'n vierduizend glasnegatieven teruggevonden.

Jacob Olie werd op 17 oktober 1834 in Amsterdam geboren. Hij werd na de lagere school timmerman, maar volgde vanaf zijn dertiende ook lessen bouwkundig tekenen. Omstreeks 1855 trad hij als opzichter in dienst bij de architect Jan Leliman, die rond die tijd sociale woningbouw ontwierp aan de Valckeniersstraat en ook het gebouw tekende voor de kunstenaarsociëteit Arti et Amicitiae op Rokin 112, dat in 1856 voltooid werd. Leliman bezorgde Jacob Olie een baan als leraar bouwkundig

de 'photographie'. Van der Loo doceerde scheikunde en had een Duits boekje over fotografie vertaald. Olie maakte z'n eerste foto's in 1861 in Amsterdam. Dat was in die tijd geen sinecure, want er was nog niets op dat gebied in Nederland. Hij moest eerst zelf een camera bouwen en daarna glasplaten bewerken om er negatieven op te kunnen maken.

Op pad

In april 1890 kreeg Olie op zijn verzoek eervol ontslag als directeur. Het bestuur van de school wilde een reorganisatie, waarin hij zich niet kon vinden. Hierdoor kreeg hij veel meer tijd om te fotograferen. Fotograferen was inmiddels aanzienlijk minder arbeidsintensief en plaatsgebonden geworden, want je kon glasnegatieven en afdrukpapier kant een klaar in de winkel kopen. Dit maakte het Olie mogelijk ook buiten Amsterdam te gaan fotograferen. Regelmatig stapte hij met collega's en soms ook met zijn zoons in de trein om vanuit eenvoudig bereikbare stati-

■ Weiland en boerderijen bij Bussum, 1890.

■ Bij landgoed Oud Bussem, maart 1893.

tekenen aan de Eerste Amsterdamsche Ambachtschool, die in 1861 geopend werd. In 1867 werd hij door zijn collega's voorgedragen als directeur van de school, een positie die hij slechts aarzelend aanvaardde. Niettemin zou hij 22 jaar lang een uitstekende directeur zijn.

Photographie

Waarschijnlijk maakte Olie door een collega op de ambachtschool, Sander van der Loo, kennis met

ons zoals Naarden-Bussum nieuwe omgevingen op de gevoelige plaat vast te leggen.

In Bussum

Bussum en omgeving bezocht hij verscheidene keren. Omdat hij in een schriftje noteerde wat hij fotografeerde, weten we soms tot op de dag nauwkeurig wanneer een foto gemaakt is. In 1890 fotografeerde hij al 'weiland en boerderijen bij Bussum', maar daar staat nog geen nauwkeurige datum bij.

■ Op de Zandzee, 29 augustus 1896.

We weten ook niet precies welk weiland en welke boerderijen het zijn, want Bussum was toen nog een voornamelijk agrarisch dorp. In maart 1893 fotografeerde hij een onbekende dame en heer met een hondje in een bosachtige omgeving. Omdat een van deze foto's bij de ingang van landgoed

wagen en drie naderende wandelaars op. In de grote jongen bij de bokkenwagen herkennen we Jan Olie, de kleine jongen is mogelijk Willem Olie. De bokkenwagen is dan gehuurd bij de stalhouderij van hotel Nieuw Bussum. Op de achtergrond zien we villa De Werve, Graaf Wichmanlaan 17

nabij de hoek van de Schimmel- laan. Ten slotte een plaat van de Zandzee, gemaakt op 29 augustus 1896. Op de voorgrond met bolhoed Jan Olie en links met strohoed Jacob Olie jr. Op de achtergrond is de Vituskerk zichtbaar. Jacob Olie overleed in 1905.

■ Nabij de Zandzee, 12 april 1895.

Oud Bussem gemaakt is, weten we waar de wandeling ongeveer plaatsvond. Op een foto die op 12 april 1895 nabij de Zandzee is gemaakt, staan v.l.n.r. Jacobs zoons Jan Olie en Jacob Olie jr., bij de balgcamera zijn collega-fotograaf J.D.B. Biengreber, in het dagelijks leven directeur van de Louisa Be- waarschool, de onderwijzer Jan Blomberg (met hoge zijden hoed) met ervoor diens zoon Johan Blomberg en rechtsachter (waar- schijnlijk) Willem Olie, eveneens een zoon van Jacob Olie.

Een fraaie foto is op 12 augustus 1895 op de Graaf Wichmanlaan ter hoogte van nummer 12 ge- maakt. Naast boerenkinderen en een boerin staan er twee keurig geklede jongens met een bokken-

■ Graaf Wichmanlaan, 12 augustus 1895.

Omdat hij in een schriftje noteerde wat hij fotografeerde, weten we soms tot op de dag nauwkeurig wanneer een foto gemaakt is.

Bron: Peter Paul de Baar, *Timmerman timmerde alleen letterlijk aan de weg*, onsamsterdam.nl 01-01-2000
Foto's: Beeldbank Stadsarchief Amsterdam/Jacob Olie

Eric Bor